

3. Kis Oksana. Survival as victory: Ukrainian Women in the Gulag. Translated by Lidia Wolanskyj. Cambridge, MA, Harvard University Press for the Harvard Ukrainian Research Institute, 2021.

4. Labashchuk, O., Reshetukca, T. & Harasym, T. (2020a) Autobiographical narratives about pregnancy experience: symbols, myths, interpretations, in: *Studia ethnologica Croatica*, 32(1): 283-307. <https://doi.org/10.17234/SEC.32.10>

5. Labashchuk, O., Reshetukca, T. & Derkach, H. (2020b) Child in the natal narratives of modern ukrainian mothers: folkloric symbols and frequent motifs, in: *Folklore. Electronic Journal of Folklore*, 80: 69-96. <https://doi.org/10.7592/fej2020.80.ukraine>

ЗОБРАЖЕННЯ ВІЙНИ В МАЛЬОПИСІ В. КУЗНЕЦОВА Й Н. ТАРАСЕНКО «ДОРОГА З ПЕКЛА І НАЗАД»

Миронюк Ліна Віталіївна,

*старший викладач кафедри українознавства та
загальної мовної підготовки*

Національного університету «Запорізька політехніка»

Графічна література один із видів сучасного мистецтва, що, консолідує словесні та візуальні засоби в оригінальних жанрах (комікс, графічний роман тощо), здатна спонукати реципієнта до осмислення реалістичної дійсності. Так, команда авторів журналу соціальних мальовисів «Inker» в художній формі репрезентували зворушливі оповіді цивільних маріупольців про жахіття війни, спричинені загарбниками в їхньому рідному місті, та реальні історії порятунку із зони бойових дій, підготувавши збірку графічних повістей під загальною назвою «Маріуполь». «Дорога з пекла і назад» Володимира Кузнецова і Наталії Тарасенко – один із чотирьох творів першого випуску журналу.

Задля художнього оприявлення реальних подій початку війни, травматичного досвіду мешканців Маріуполя автори обрали мальовис, котрий в гуманітарно-мистецтвознавчих науках є синонімом терміна «комікс», що тлумачиться як «складання зображень у послідовності» [1, с. 16] або «видання наративної мальованої історії» [3, с. 28]. Загалом мальовис є оригінальним жанром, де синтез вербальних та невербальних засобів спрямований на реалізацію сюжету. Проблеми становлення, розвитку мальовису на українському ґрунті, його тематику, специфіку жанру тощо вивчали такі вітчизняні науковці, як Д. Белов, О. Колісник, Н. Космацька, А. Москвичова, Т. Насалевич, Т. Рябуха та інші. Мета нашої роботи – дослідити специфіку художнього зображення спогадів очевидців про перші дні російсько-

української війни в мальовисі В. Кузнецова і Н. Тарасенко «Дорога з пекла і назад» засобами графічно-оповідного жанру.

Героїня мальовису тридцятирічна журналістка Алевтина – свідок захоплення Маріуполя ворогами – розповідає про зумисне нищення міста авіабомбами, загибель мирного населення, спробу вижити в цій ситуації та порятунок власної родини з епіцентру війни. За допомогою дискретно-лінійного сюжету авторам вдається втілити в художній формі мальовису реальну історію 21-денного перебування в окупації чотирьох поколінь родини оповідачки, сконцентрувавши увагу читача саме на докладному темпорально-просторовому описі порятунку родини після влучання авіабомби в будинок, де гуртом у однокімнатній квартирі в центрі міста (вважали її безпечною) виживали в холоді, без світла, газу, нестачі харчів та води. Однак основні події відбуваються 17–18 березня 2022 року, коли родина, врятувавшись із зруйнованої будівлі, намагається залишити місто. У титрах мальовису автори зазначають точні місця («Східні околиці Маріуполя», «Маріуполь. Центральний район», «Піщаний пляж», «Блок-пост російських військ на дорозі до Портівського», «Портівське. 17 км західніше Маріуполя») перебування героїв, маркуючи й окреслюючи художній простір. А також надають відносну інформацію про час («Кількома годинами раніше», «Кілька годин потому» [2]), уникаючи детального документування подій та зосереджуючи увагу саме на їх розвитку, де кожен кадр – це застиглий момент із життя героїв, а їх послідовність – ілюзія руху. Тож спостерігаємо розгортання хронотопу мальованої історії й специфіку динаміки сюжетної лінії.

Наратив мальовису згідно з вимогами жанру репрезентований вербальними й невербальними засобами. Цитати зі спогадами свідка подій та її роздумами про ситуацію, у котрій опинилася з сім'єю; про прийняття непростих рішень, і про сумління, що спонукало до рішучості й надавало сміливості, коли йшлося про долю рідні, автори подають у титрах. А репліки та короткі діалоги, оформлені в мальовисі графічно в «мовні хмарки», дають змогу зосередити увагу реципієнта на деталях сюжету. Ілюстрації ж виконують функцію візуалізації оповіді. Найбільш емоційно насичені фрагменти розповіді доповнені малюнками, розташованими на нерозкадрованій сторінці. Таких пікових центрів у творі є два: перший – потрясіння від усвідомлення героїнею беззахисності людини перед загрозою обстрілу з літака: «ніяке сховище, ніякий будинок нас не зможе від того врятувати...», «це настільки потужна винищувальна сила, що... це найстрашніше, напевно, що може бути, тому що бомба, вона не щадить ані будинків, ані укриттів – нічого на своєму шляху» [2]; другий – прощання із чоловіком і малолітнім сином, котрий уже знає, що таке війна, і розуміє, у яку небезпечну дорогу вирушає мама. Важливу роль виконує кадр із зображенням сім'ї, де чоловік, жінка, дитина міцно обіймають один одного, усвідомлюючи (читач домислює за змістом), що, можливо, розлучаються назавжди. Автори ж

підвищують рівень зворушливого сприйняття ситуації вербальними засобами, додавши, згідно з традицією жанру, в «мовних хмарках» репліки: «Мамо, ти можеш не повернутися..» [2], «Якщо що слухайся тата, і все буде добре» [2]. Тож спостерігаємо, що розмір малюнка у творі надзвичайно важливий для транслявання оповідного та емоційного змісту.

Отже, мальопис В. Кузнецова і Н. Тарасенко «Дорога з пекла і назад» занурює читача у візуально-оповідний художній світ, де спектр реальних подій перших днів російсько-української війни й набутий, на жаль, травматичний досвід родини з Маріуполя вдало репрезентований засобами доступними в межах жанру твору – невербальними (малюнки, графічні кадри (фрейми) різного розміру) та вербальними (діалоги, цитати з розповіді свідка подій).

ЛІТЕРАТУРА

1. Данкан Р., Метью С., Левіц П. Сила коміксів. Історія, форма й культура / пер. з англ. Д. Скорбатука. Київ : ArtHuss, 2020. 512 с., іл.
2. Кузнецов В., Тарасенко Н. Дорога з пекла і назад URL: <https://inker.world/doroga-z-pekla-i-nazad/> (дата звернення 02.04.2023).
3. Стен Лі Як малювати комікси. Від легендарного співтворця Людини-павука, Неймовірного Галка, Фантастичної четвірки, Людей Ікс і Залізної людини / пер. з англ. М. Янюк. Київ : ТУОС КОМІКС, 2021. 224 с.

НАРАТИВИ ПРО ВІЙНУ В ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ТЕКСТАХ І СВЯТООТЦІВСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРНІЙ СПАДЩИНІ ПЕРШИХ СТОЛІТЬ ХРИСТІЯНСТВА

Павленко Павло Юрійович,

*доктор філософських наук, доцент, провідний науковий співробітник,
відділення релігієзнавства Інституту філософії
імені Г. С. Сковороди НАН України*

Євангельський Ісус, пророкуючи у близькому для нього часі (Мт. 24:21, 29-34) облогу і руйнування римлянами Єрусалиму (Лк. 19:41-44), забороняє своїм учням обороняти місто зі зброєю в руках, натомість наказує рятуватись втечею (Лк. 21:20-21; пор.: Мт. 24:15-20; Мк. 13:14-18). За свідченнями церковного історика Евсевія Кесарійського (прибл. 260-340 рр.), інструкція Спасителя спрацювала: під час оточення римською армією Єрусалиму всі християни встигли покинути Юдею (Евсевій. Церковна історія. Книга III, 5, 3-4). На захист Єрусалиму стали ті, хто лишився в ньому, а це – тільки юдеї (Йосиф Флавій. Юдейська війна. Книга II. XIX, 2).